

รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

Model of Participation of Reading Habits Activity Supporting
For Primary School

นภาพร กอบวิทยากุล*

สุพรรณิ สมานญาติ**

นภัทร์ แก้วนา***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา ๒) สร้างและนำรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไปทดลองใช้ ๓) ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผู้วิจัยเจาะจงเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพและสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร ๑๔ คน ครู ๒๐ คนและ ผู้ปกครอง ๒๐ คนสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ๑๔ คน ครู ๒๐ คน ผู้ปกครอง ๗๖ คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนสาธิตศึกษา ๔๐ คน และโรงเรียนมารีย์วิทยา ๓๖ คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสอบถามแบบวัดนิสัยรักการอ่าน แบบวัดความพึงพอใจและแผนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้แก่ ๑) ด้านผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วยผู้บริหารครู ผู้ปกครองและนักเรียน ๒) ด้านกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านประกอบด้วยกิจกรรมเร้าใตประสาทกิจกรรมเร้าจักษประสาทกิจกรรมเร้าใตประสาทและจักษประสาทและกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วม ๓) ด้านการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนและที่บ้าน ๒.การสร้างและนำรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไปทดลองใช้ พบว่า ๑)การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ ๕ แผน ได้แก่ บึงโกณิตศาสตร์ การอ่านสลากกินแบ่งรัฐบาล การใช้พานุกรม การอ่านนิทานภาษาอังกฤษ และชนิดของคำนาม ๒) รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมี ๔ รูปแบบ ได้แก่ แบบ A ผู้บริหารกับครู แบบ B ครูกับ

*วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail.Kobvitthayakul@gmail.com

** อาจารย์ ดร., ที่ปรึกษาหลัก

*** นาวาอากาศเอก ดร., ที่ปรึกษาร่วม

นักเรียน แบบ C นักเรียนกับผู้ปกครอง แบบ D ผู้บริหารกับผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผู้บริหารและครู มีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่บ้าน ๓) ผลการทดลองพบว่านักเรียนของทั้งสองโรงเรียนมีระดับนิสัยรักการอ่านโดยรวมเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก ๓. การประเมินความพึงพอใจในการทดลองใช้รูปแบบพบว่าผู้บริหารมีความพึงพอใจการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับมากที่สุด ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจระดับมาก ผู้วิจัยพบว่ามีปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ได้แก่การใช้สื่อการสอนและการสร้างแรงจูงใจ

คำสำคัญ : รูปแบบการมีส่วนร่วม, กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

ABSTRACT

The objectives of this mixed-methods research aimed to 1) study the basic information related to the participation model of reading habits activity of elementary students 2) create and implement the participation model of reading habits activity and 3) evaluate the implementation of the model. Key informants were 14 school administrators, 20 teachers and 20 parents. Participants were 14 school administrators, 20 teachers, 76 parents and 76 elementary students from Sakol Suksa School and Mary Wittaya School. Two experimental groups were 3rd grade students of both schools. Instruments of this study were in-depth interviews, questionnaires, questionnaires on reading habit, satisfaction questionnaires and reading habit activity plans. To analyze data using the mean, standard deviation, percentage and content analysis.

The research results were as follow :

1. The participation model of reading habits activity of elementary students consisted of (a) the participants were school administrators, teachers, students and parents. (b) reading habits activities of elementary students were the auditory stimulation activities, the optic nerve stimulation activities, the auditory and optic nerve stimulation activities and student participation activities (c) creating a school climate and school's physical environment and also at home.

2. The participation model of reading habits activities were 4 types, Type A: school administrators and teachers, Type B: teachers and students, Type C : students and parents and Type D: school administrators and parents. The school administrators, teachers and parents participated in the design of the activities. The

school administrators and teachers participated in creating the school climate and school's physical environment. The parents participated in creating the climate and physical environment at home. The reading habit activity plans were Math Bingo Game, Government Lottery, Using a Thai Dictionary, Folklore Reading in English and Learn the Different Kinds of Nouns in Thai. The students who participated in the activities had overall increase their average.

3. The school administrators had the highest satisfaction for the reading habit activities. Teachers, students and parents of both school had overall satisfaction at the high level. Key success on the reading habits were instructional media and motivation.

Keywords: participation model, reading habits activity, primary school

๑. บทนำ

การอ่านหนังสือมีความจำเป็นในการดำรงชีวิต ต้องอ่านเป็น คิดเป็น วิเคราะห์เป็น เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม การอ่านเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ปัจจุบันการอ่านหนังสือของคนไทยเป็นกิจกรรมที่ไม่แพร่หลาย เนื่องจากการขาดแคลนหนังสือที่ดี การขาดแคลนแหล่งหนังสือที่สำคัญ การดึงดูดความสนใจและการแย่งเวลาของสื่ออื่นๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้งขาดการชักจูง และขาดการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอ่าน รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่เยาวชนได้กำหนดนโยบายด้านการอ่านการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ และให้เป็นปีแห่งการส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้ให้โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและชุมชน ได้ร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีการเดินหน้าผลักดันให้คนไทยอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่อง กระทรวง ศึกษาธิการ ได้ประกาศให้การศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ และกำหนดให้ปี ๒๕๕๖ เป็นปีแห่ง “การรวมพลัง ยกกระดับคุณภาพการศึกษา” โดยมีนโยบายเร่งด่วนที่จะลดปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมีเป้าหมายให้นักเรียนระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ทุกคนต้องอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ ๑๐๐

จากโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA (Programme for International Student Assessment) ได้ประเมินผลทักษะความสามารถด้านการอ่าน ผลการทดสอบปี ๒๐๑๒ นักเรียนไทยได้คะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน ๔๔๑ คะแนน มีนักเรียนที่มีทักษะการอ่านต่ำกว่าระดับพื้นฐานประมาณ ๑ ใน ๓ และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD (Organization for

Economic Cooperation and Development)เกือบหนึ่งระดับ^๑และปี ๒๕๕๖ กระทรวงศึกษาธิการได้สำรวจความสามารถการอ่านออกเสียงและความเข้าใจการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และประถมศึกษาปีที่ ๖ ทั่วประเทศพบว่ามึนักเรียนที่อ่านไม่ได้ ๔๕,๙๒๙ คน นักเรียนที่อ่านได้และเข้าใจบางเรื่องอยู่ในระดับควรปรับปรุง ๓๖๕,๔๒๐ คน รวมแล้วมีเด็กที่อ่านหนังสือไม่แตกฉาน ๑ ใน ๔ ของจำนวนที่สำรวจ^๒ นอกจากนี้ผลการสำรวจความคิดเห็นของเด็กกรุงเทพและปริมณฑลพบว่าเด็กชอบอ่านหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียนร้อยละ ๗๒.๘๐ ชอบอ่านหนังสือการ์ตูนมากที่สุด และมีบุคคลต้นแบบการอ่านคือพ่อแม่^๓ เมื่อพิจารณาผลการสอบNT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปี ๒๕๕๔ ระดับประเทศ พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในวิชาภาษาไทยร้อยละ ๕๔.๗๗^๔ และการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.๒๕๕๑ พบว่าประชากรอายุ ๖ ปีขึ้นไป ที่ไม่ได้อ่านหนังสือร้อยละ ๓๓.๗ พบว่าไม่อ่านหนังสือเพราะดูโทรทัศน์ร้อยละ ๕๐ และไม่มีเวลาอ่านหนังสือ ร้อยละ ๒๘.๔ ไม่สนใจและไม่ชอบอ่านหนังสือร้อยละ ๒๔.๑ และประเด็นสุดท้าย ร้อยละ ๑๔.๒ อ่านหนังสือไม่ออก^๕ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสัยรัก

การอ่านของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำและต้องปรับปรุงแก้ไข ปัจจัยที่ส่งเสริมการอ่านที่สำคัญคือ สภาพแวดล้อม กาญจนนา ทันอินทร์อาจ^๖ และ Johnsson-Smaragdi and Jonsson^๗ สนับสนุนว่าสภาพแวดล้อมทางครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่าน ความสามารถในการอ่าน ทักษะคิดต่อการอ่าน และความสนใจในการอ่านสิ่งแวดล้อมทางบ้านส่งผลต่อความสนใจในการอ่านของเด็ก ผู้ปกครองที่อ่านหนังสือให้บุตรฟังในวัยก่อนเรียน จะสามารถกระตุ้นพัฒนาการทางภาษาของเด็กและทำให้เด็กเกิดความสนใจในด้านภาษา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความสนใจในการอ่าน

^๑สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ผลการประเมิน PISA ๒๐๑๒, (กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๗), หน้า ๔๓.

^๒สำนักงานสถิติแห่งชาติ, การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.๒๕๕๖, กรุงเทพฯ๒๕๕๗.

^๓สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส), ผลสำรวจความคิดเห็นของเด็กเขตกรุงเทพและปริมณฑลที่มีอายุระหว่าง ๖-๑๓ ปี ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗ [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.thaihealth.or.th/Content/23666> [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗]

^๔สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต ๒, รายงานการวิเคราะห์ผลการทดสอบและประเมินคุณภาพ ปีการศึกษา ๒๕๕๔, (เอกสารกลุ่มนิเทศฯ ที่ ๑/๒๕๕๔,นนทบุรี, ๒๕๕๔)

^๕สำนักงานสถิติแห่งชาติ, การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติเศรษฐกิจสังคมและประชากร, ๒๕๕๒), หน้า ๗๖.

^๖กาญจนนา ทันอินทร์อาจ, “อิทธิพลคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีต่อนิสัยการอ่านของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๐.

^๗Johnsson-Smaragdi,U., and Jonsson, A Book Reading in Leisure Time: Long Term Changes in Young Peoples'book Reading Habits. Scandinavian Journal of Educational Research50:519-540, 2006

ในขณะเดียวกันการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนในการพัฒนาเจตคติในทางบวก ครูกระตุ้นนักเรียนในด้านการเรียนรู้การอ่านได้โดยการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ท้าทาย อบอุ่น เป็นกันเอง ใกล้ชิดและอีกปัจจัยที่มีความสำคัญคือบทบาทของผู้ปกครองที่ต้องมีส่วนในการสร้างเจตคติของบุตรหลานตนเองผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างในการอ่านสำหรับเด็ก ผู้ปกครองควรยกย่องชมเชยพฤติกรรมการอ่านที่ดีและมีการเสริมแรง มีการส่งเสริมการสร้างเจตคติทางบวกต่อการอ่านโดยการจัดหาสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้เด็กได้อ่านตามความชอบ ควรอ่านหนังสือร่วมกับเด็กพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือและพาเด็กไปห้องสมุด

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการอ่านและมีความสนใจจะศึกษาหาแนวทางการสร้างนิสัยรักการอ่านซึ่งควรจะเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จึงได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ผู้เรียน และมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา
- ๒) เพื่อสร้างและนำรูปแบบการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไปใช้
- ๓) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี(Mixed-Methods Research)มีรายละเอียดดังนี้

๑) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี จำนวน ๕๐ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนสาธิตศึกษา และโรงเรียนมารีย์วิทยา บางบัวทอง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกโรงเรียนที่มีการสอนภาษาไทยแตกต่างกัน คือ การสอนอ่านภาษาไทยแบบแจกลูกและการสอนอ่านภาษาไทยประสมคำ

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพและสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหาร ๑๔ คน ครู ๒๐ คนและ ผู้ปกครอง ๒๐ คน

๓) ผู้ตอบแบบสอบถามและแบบประเมินความพึงพอใจได้แก่ ผู้บริหาร ๑๔ คน ครู ๒๐ คนและ ผู้ปกครอง ๗๖ คน

๔) ผู้วิจัยเจาะจงเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนสาธิตศึกษา ๔๐ คน และโรงเรียนมารีย์วิทยา ๓๖ คน ทำการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ๕ แผน

๕) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) และเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ แบบสอบถาม แบบวัดนิสัยรักการอ่าน แบบประเมินความพึงพอใจ และแผนการจัดการเรียนรู้

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษา และนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์

๒. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ๑๔ คน ครู ๒๐ คนและผู้ปกครอง ๒๐ คน และนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างแบบสอบถาม

๓. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และนำมาวิเคราะห์

๔. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สรุปเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษา

๕. สร้างและนำรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๗๖ คน

๖. ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และประเมินระดับความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้ เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: QDAT(Qualitative Data Analysis Technic) ของนัทธ์ แก้วนา^๑

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๖. ผลการวิจัย

๑. ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้แก่ ๑) ด้านผู้มีส่วนร่วมประกอบ ด้วยผู้บริหารครู

^๑นัทธ์ แก้วนา, เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นักเรียนและผู้ปกครอง โดยผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารกิจการนักเรียน และการบริหารอาคารสถานที่ ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่บ้านเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ๒) กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ได้แก่ กิจกรรมร่ำไรสโตประสาท กิจกรรมร่ำไรจักขุประสาท กิจกรรมร่ำไรสโตประสาทและจักขุประสาท และกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วม ๓) ด้านการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่โรงเรียน ในห้องสมุดมีบรรยากาศดี ตกแต่งสวยงาม อากาศเย็นสบายและครูบรรณารักษ์เอาใจใส่และเต็มใจช่วยเหลือนักเรียน ในห้องเรียนมีมุมหนังสือที่จัดไว้ให้ทุกคนหยิบอ่านได้สะดวก และด้านการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่บ้าน ผู้ปกครองปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการอ่านหนังสือ จัดสภาพแวดล้อมที่บ้านที่สะดวกสบาย เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่นการอธิบายให้เห็นประโยชน์ของการอ่านหนังสือ จัดหาหนังสือที่น่าสนใจมาให้อ่าน ช่วยเก็บรักษาหนังสือให้อยู่ในสภาพดีหยิบอ่านได้สะดวก

๒. สร้างและนำรูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไปใช้พบว่า

๑) การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ ๕ แผน ได้แก่ บึงโกกณิศศาสตร์ การอ่านสลากกินแบ่งรัฐบาล การใช้ปทานุกรม การอ่านนิทานภาษาอังกฤษ และชนิดของคำถาม ๒) รูปแบบการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มี ๔ แบบ คือแบบ A ผู้บริหารกับครู แบบ B ครูกับนักเรียน แบบ C นักเรียนกับผู้ปกครอง แบบ D ผู้ปกครองกับผู้บริหาร และผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีระดับนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น นักเรียนโรงเรียนสาธิตศึกษา มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.17$ เพิ่มขึ้น $\bar{X}=3.72$ และนักเรียนโรงเรียนมารีย์วิทยา มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.28$ เพิ่มขึ้น $\bar{X}=3.82$

๓. การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านผู้วิจัยพบว่าผู้บริหารมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.57$ ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับมากมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.25$, 4.28 และ 3.86 ตามลำดับ ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ได้แก่การใช้สื่อการสอน และการสร้างแรงจูงใจ

๗. อภิปรายผล

รูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น ๕ ปัจจัย ได้แก่ ๑) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ๒) ปัจจัยด้านครู ๓) ปัจจัยด้านนักเรียน ๔) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ๕) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ซึ่งจะอภิปรายผลดังนี้

๑) ปัจจัยด้านผู้บริหารด้านนโยบายพบว่า ผู้บริหารได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นนโยบายสำคัญ เพราะการอ่านเป็นแสวงหาความรู้ที่สะดวกที่สุด นำไปสู่การพัฒนาคน

อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ อัจฉรา ประดิษฐ์^๙ กล่าวว่าการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จด้านการอ่านนั้น ผู้บริหารต้องมีนโยบายที่ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติ ความเป็นมิตร เป็นนักคิดและมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใจกว้างในการทำงานและเป็นนักอ่านโดยนิตยสาร ด้านการบริหารงานบุคคลพบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการอ่าน ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สอดคล้องกับ สุนทรา โตบัว^{๑๐} กล่าวว่าปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านประกอบ ด้วยปัจจัยหลักที่สำคัญคือการให้ความสำคัญและความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนคือผู้บริหาร ครูและนักเรียน ครูเอาใจใส่ติดตามการอ่านของนักเรียน ด้านการบริหารงบประมาณพบว่าผู้บริหารจัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุดอย่างเหมาะสมและเพียงพอ เพื่อจัดซื้อหนังสือให้มีความหลากหลาย และต้องการให้นักเรียนมีโอกาสเลือกหนังสือตามความชอบ เลือกได้อย่างอิสระ ถ้าโรงเรียนมีงบประมาณจำกัด โรงเรียนอาจซื้อหนังสือมือสองที่มีภาพดี เนื้อหาน่าสนใจหรือการทำสำเนาหนังสือเพื่อเพิ่มหนังสือใหม่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น หรือขอรับการสนับสนุนจากชุมชน หน่วยราชการและเอกชนในรูปของวัสดุอุปกรณ์และหนังสือ การบริหารอาคารสถานที่พบว่าผู้บริหารได้กำหนดให้มีการปฏิวัติทัศนคติในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับKnight^{๑๑} ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการตกแต่งห้องเรียน ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการอ่านด้านการบริหารกิจการนักเรียนพบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในทุกกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงหาวิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน สอดคล้องกับแมนมาส ขวลิต^{๑๒} และอรศรี งามวิทยาพงศ์^{๑๓} ว่ากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านต้องมีลักษณะสำคัญ มีความหลากหลายเร้าใจทำให้เกิดความอยากอ่านหนังสือและจูงใจให้เกิดความพยายามที่จะอ่านหนังสือให้แตกฉานอีกทั้งกระตุ้นแนะนำให้อยากรู้ อยากเห็น เปิดความคิดให้กว้าง

^๙ อัจฉรา ประดิษฐ์, **ชวนเด็กไทยให้เป็นนักอ่าน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอุทยานการเรียนรู้, ๒๕๕๐), หน้า ๖๕.

^{๑๐} สุนทรา โตบัว, “การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๐”, **รายงานวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, ๒๕๕๑), หน้า ๙๘.

^{๑๑} Knight, G., “Understanding the Learning Environment,” in *Apply Psychology in the Classroom*. Edited by Leadbetter, J. and others. (London: David Fluton, 1999), pp.15-24.

^{๑๒} แมนมาส ขวลิต, **กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน, พิมพ์ครั้งที่ ๓**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖), หน้า ๗๖.

^{๑๓} อรศรี งามวิทยาพงศ์, “ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน”, **รายงานการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เมื่อดทราย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๒.

๒) ปัจจัยด้านครู พบว่าครูจัดกิจกรรมที่เน้นการเข้าประสาธสัมผัสของผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมเข้าสัธประสาธ กิจกรรมเข้าจัษุประสาธ กิจกรรมเข้าสัธประสาธและจัษุประสาธ กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม รวมทั้งสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนานิสัยรักการอ่านโดยที่ครูคำนึงถึงวัยของนักเรียนและลักษณะของกิจกรรมให้มีความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและบูรณาการกับวิชาอื่นๆได้ มีความหลายหลาย น่าสนใจและจูงใจนักเรียน เชื่อมโยงธรรมชาติของนักเรียน ครูต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนอ่านหนังสือ จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเอาใจใส่ติดตามการอ่านอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี จะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่น

๓) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองมีบทบาท ๓ ด้าน ดังนี้ ๑. ด้านการให้ความรู้ผู้ปกครองอธิบายให้เห็นประโยชน์ของการอ่านหนังสือ ชักชวนให้อ่านหนังสือเป็นประจำ แนะนำวิธีดูแลเก็บรักษาหนังสือ ช่วยจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็ก สอดคล้องกับศศิธร อินตุน^{๑๔} ที่กล่าวว่าผู้ปกครองต้องตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและส่งเสริมให้เด็กอ่านที่บ้านในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยอนุบาล ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการอ่านของเด็กเป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมและนิสัยของเด็ก ๒. ด้านการสนับสนุนพบว่าผู้ปกครองให้เวลาในการทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมาก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการอ่าน กล่าวว่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองคือช่วยจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสม อ่านหนังสือให้ฟังในวัยก่อนเรียน วางแผนให้เด็กอ่านหนังสือทุกวัน ๓. ด้านการกำกับติดตาม ผู้วิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการดูแลให้นักเรียนอ่านหนังสือที่บ้านอธิบายให้เห็นประโยชน์ของการอ่าน ทำตัวเป็นแบบอย่างในการอ่านที่ดี จัดมุมอ่านและจัดสภาพแวดล้อมที่บ้าน เพื่อจะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน

๔. ปัจจัยด้านนักเรียน ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนได้แก่ การเข้าห้องสมุดเป็นประจำแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อ่านหนังสือทุกประเภทและทุกเวลาที่ว่าง มีทักษะการพูดที่คล่องแคล่วขึ้นเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างสม่ำเสมอ มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านที่กล่าวว่า คุณลักษณะสำคัญของนักเรียนที่มีนิสัยรักการอ่าน คือเป็นเด็กฉลาด รอบรู้อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ มีอิสระในการเลือกหนังสืออ่านเล่นเพิ่มขึ้น ตระหนักถึงคุณค่าของการอ่าน จะมีความรู้สึกรสนุกสนานเพลิดเพลินและอ่านหนังสือได้คล่องขึ้น เร็วขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ รับผิดชอบในการอ่านที่ครูมอบหมาย รู้จักใช้ห้องสมุดค้นคว้าและบันทึกการอ่าน

๕. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้แก่ ๑) การใช้สื่อการสอนพบว่าทางเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัยและมีจำนวนเพียงพอ มีความทันสมัย จะช่วยให้นักเรียนสนใจกิจกรรมมากขึ้น

^{๑๔} ศศิธร อินตุน, “การพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,มหาวิทยาลัย เชียงใหม่), ๒๕๕๐.

สอดคล้องกับฉวีวรรณ คูหาภินันท์^{๑๕} ว่าการเลือกสื่อการอ่านต้องให้เหมาะกับเพศวัยความสามารถในการอ่าน ความต้องการของผู้อ่านต้องทันสมัยทันเหตุการณ์ โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการอ่านควบคู่กัน ๒) แรงจูงใจ ผู้วิจัย พบว่าการเสริมแรงจูงใจเช่นการชมเชยด้วยวาจา ทำทาง การให้รางวัล การเป็นที่ยอมรับ การแข่งขัน การท้าทาย เมื่อได้รับแรงจูงใจ จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากอ่านหนังสือ อยากเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีกับนักเรียนเอง

๗. ข้อเสนอแนะ

๑. ผู้บริหารทุกระดับ ควรกำหนดให้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นนโยบายต่อเนื่อง
๒. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร โดยเฉพาะครูบรรณารักษ์ ให้มีนิสัยรักการอ่านเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้น
๓. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ

- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพมหานคร: บุรพสาส์น, ๒๕๔๒.
- นภัทร์ แก้วนาค. เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรรัฐศาสตรศาสตรดุษฎีนิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- แมนมาส ขวลิต. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๕๖.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ผลการประเมิน PISA ๒๐๑๒. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๗.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติเศรษฐกิจสังคมและประชากร, ๒๕๕๒.

(๒) วารสาร

- สุมาลี สังข์ศรี. “การประเมินผลการนำนโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสู่การปฏิบัติระดับประถมศึกษาทั้งในโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน”. วารสาร มจร.วิชาการ. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๓๒ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๖).

^{๑๕}ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: บุรพสาส์น, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

(๓) วิทยานิพนธ์

กาญจนา ทันอินทร์อาจ. “อิทธิพลคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีต่อนิสัยการอ่านของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

ศศิธร อินต๋น. “การพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

สุนทรา โตบัว. “การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐”. รายงานวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑.

อรศรี งามวิทยาพงศ์ และคณะ. “ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน”. รายงานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เม็ตทราย, ๒๕๕๔.

(๔) เว็บไซต์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส). ผลสำรวจความคิดเห็นของเด็กเขตกรุงเทพและปริมณฑลที่มีอายุระหว่าง ๖-๑๓ ปี ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.thaihealth.or.th/Content/23666>. [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗]

๒๔๔ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘

